

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

OTKA 63156 sz. pályázat (Tudományos Iskolák)

Témavezető: Fröhlich Ida egyetemi tanár

A pályázat munkája alapvetően négy területre terjedt ki. Ezek egyike fordítások készítése volt az apokrif és pszeudepigráfikus irodalom műveinek köréből, előre lefektetett tématerv szerint. A másik terület előadások, szemináriumok tartása volt, meghívott előadókkal; az előadások körképet adtak a Második Szentély korának (Kr.e. 6.sz-Kr.u. 1.sz.) irodalmáról, a művek nyelvi és kulturális háttéréről. A harmadik terület a kutatásé volt: tudományos konferenciák szervezése, részvétel magyar és nemzetközi konferenciákon, publikációk közlése a kutatási terület témáiból. A negyedik terület a könyvtárfejlesztés volt, szakkönyvek beszerzése a pályázati munka területéről, egy tudományos kutatóközpont kialakítása, amely a munka folytatásának háttéréül is szolgál.

1) A fordítói munka eredményeképpen kiadásra került:

Fröhlich Ida (szerk.), Henok könyvei (ford. Dobos Károly Dániel, Fröhlich Ida, Hollós Attila). Ószövetségi apokrifek 1, Piliscsaba: PPKE BTK 2009, 303 o.

A kötet az ún. etióp Henok-könyv (1Henok), a szláv Henok-gyűjtemény (2Henok), és a héber Henok-gyűjtemény (3Henok) szövegeinek magyar fordításait tartalmazza, bevezetésekkel és jegyzetekkel. Az etióp Henok-könyv esetében ez a szöveg első, eredetiből készült fordítása (a korábbi fordítások vagy a rövidebb görög szöveg alapján, vagy más európai nyelvből készült fordítás alapján készültek). A két másik szöveg először olvasható magyarul. A három, Henok neve alatt fennmaradt gyűjtemény a Henok-irodalom kezdeteitől (Kr.e. 3.sz. vagy ennél korábbi idő) a késő-ókorig (Kr.u. 3-6.sz) tartó hagyományt képvisel. Az etióp Henok-gyűjtemény darabjai meghatározó hatással voltak egyes zsidó vallási csoportok szemléletére és hagyományára (a qumráni közösség irodalma ezt jól dokumentálja). Az itt olvasható látomásirodalom hagyományozódott a későbbi keresztény közösségekben, és hatással volt irodalmukra (magát a gyűjteményt is a keresztény hagyomány őrizte meg). A szláv Henok-könyv az előbbi gyűjtemény témáit értelmezi és írja tovább. A héber Henok-könyv (3Henok) a korábbi Henok-irodalom látomásaira építve alakítja ki az ún. *merkábá*-látomások irodalmát. A könyv ezen iratok legkorábbi gyűjteménye, és a zsidó misztika egy fontos szakaszát képviseli.

Fordítások kéziratban (bevezetéssel és jegyzetekkel):

Almásy Adrienne, Ádám apokalipszise (kopt nyelvből), 24e n

Almásy Adrienne, Illés apokalipszise (kopt nyelvű, szahidi és ahmimi dialektusban fennmaradt négy kézirat alapján), 32e n

Dávid Nóa, Rékhabiták története (kézirat)

Próféták élete (kézirat)

Dobos Károly, A Jubileumok könyve, 55e n

Garaguly István, Ezra próféta kérdései az Úr angyalához az emberi lelkek felől (Quaestiones Ezrae). Az „a” változat, 7e n

Kamrada Dolores, Ádám és Éva élete (*Vita Adae et Evae*) 37e n

Kamrada Dolores, Boldog Ezra látomása (*Visio Beati Ezrae*) 7e n

Kamrada Dolores, Dániel apokalipszise 13e n

Kamrada Dolores, Eldad és Modad 1.900 n

Kamrada Dolores, Ezra kinyilatkoztatása

Kamrada Dolores, Jannes és Jambres (görög) 10e n

Kamrada Dolores, József története 2.800 n

Kamrada Dolores, Mózes mennybevétele (*Assumptio Mosis*) 23e n

Kamrada Dolores, Salamon zsoltárai 33e n
Palatinus Zsuzsanna, A Makkabeusok 3. könyve (3Makk) 44e n
Palatinus Zsuzsanna, A Makkabeusok 4. könyve (4Makk) 66e n
Pilecky Marcell, Ábrahám apokalipszise (Ábrahám jelenéseinek könyvei) (ószláv) 38e n
Tamási Balázs, 2Báruk (szír Báruk) 37e n

Monográfia, kéziratban:

Fröhlich Ida, Ószövetségi apokrif és pszeudepigráfikus irodalom, kb. 20 ív

A szövegeket áttekintő első magyar nyelvű monográfia, amely a műveket nem tételesen, hanem műfajcsoportonként, és mindig ószövetségi előzményekkel és párhuzamaikkal együtt tárgyalja, keletkezési koruk háttérében. Így világossá válnak a műfaji és irodalmi hagyományok, a művek helye a hagyományban és történeti környezetükben.

2) Az előadás-program:

Az utóbbi évtizedekben ezen a területen nagy szemléleti változások történtek, köszönhetően a Biblia-kutatás újabb eredményeinek és a szövegleleteknek (holt-tengeri tekercsek). A korszak a kutatások homlokterébe került – ennek kérdéseiről és eredményeiről a pályájuk kezdetén álló fiatal kutatók első kézből értesülhettek. Az előadásokat követően és a szemináriumok, konzultációk során a nemzetközi tudományosság vezető kutatóival konzultálhattak, tudományos kapcsolatokat alakíthattak ki. A meghívott előadók minden esetben kiemelték a hallgatóink felkészültségét, érdeklődését. Az előadások nyitottak voltak, és rendszeresen látogatták őket más egyeteméről érkező hallgatók is. Több előadó tartott előadást az Ókortudományi Társaságban is.

2006. június 15. – K. Lerner (The Hebrew University of Jerusalem), „Georgia, the Bible, and the Apocrypha”

2006. november 6. – M. Geller (University College London), „Aramaic science in Qumran”

2006. november 7. – M. Geller (University College London), „Physician-philosopher-exorcist, the healer within Hippocratic and Babylonian medicine”

2007. szeptember 19. – A. Lemaire (Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris), „Qumran: an Essene beth-midrash? (A tentative synthesis 60 years after the discovery)”

2007. szeptember 20. – A. Lemaire (Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris), „Solomon at the light of Xth c. BC Phoenician Inscriptions”

2007. október 15 – L. Stuckenbruck (University of Durham), „The Influence of the Fallen Angel Tradition in the Epistle of Enoch”

2007. október 16. – L. Stuckenbruck (University of Durham), „The Birth of Noah in its Tradition-Historical Context” (szeminárium)

2007. november 8. S. Shaked (The Hebrew University of Jerusalem), „Jewish magic bowls from Babylonia from the period of the Talmud”

2007. november 8. S. Shaked, (The Hebrew University of Jerusalem), „Zsidó-perzsa kapcsolatok az ókorban” (szeminárium)

2008. február 8. – E. Tov (The Hebrew University of Jerusalem), „The circumstances of the Septuagint translation”

2008. február 15 – L.H. Schiffman (New York University), „The Book of Jubilees and the Temple Scroll”

2008. március – D. Dimant (University of Haifa), „Apocryphal Literature at Qumran”

2008. április 2, Rózsa Huba (PPKE HTK), „A Pentateuchus (a mózesi könyvek) kérdése a kutatásban”

2008. április 3. - M. Stone (The Hebrew University of Jerusalem), “The Scrolls in the Literary Context of Second Temple Judaism”

2008. április 4. – M. Stone (The Hebrew University of Jerusalem), konzultáció a doktoranduszokkal disszertációjuk témájában

2008. április 15. – W. Loader (Murdoch University, Western Australia), „Attitudes Towards Sexuality in Qumran and Related Literature”

2008. április 18. W. Loader, „The Beginning of the Sexuality in Genesis and Jubilees”, szeminárium

2008. december 15, Florentina Badalanova-Geller (Royal Anthropological Institute, Centre for Anthropology, The British Museum), „Indigenous Slavonic Apocrypha? The Case of the Sea of Tiberias”

2008. december 15. M. Geller (University College London), „Sumerian - Akkadian Magic: Tension between Incantations and Ritual”

2008. december 16. M. Geller, „Lingua Franca in Late Antiquity”

3) Kutatás:

A programban folyó kutatás keretében két saját konferenciát szerveztünk, a kutatás témájában. A program résztvevői több magyar és nemzetközi konferencián vettek részt előadásokkal a kutatás témájában. Az EABS (European Association of Biblical Studies) konferenciáinak keretében állandó jelleggel működő Cultural Memory Session keretében többen és többször tartottunk előadásokat; Kamrada Dolores felkért állandó együttműködő tagja a csoportnak. Az EABS 2006-os nagy sikerű nemzetközi konferenciáját a Kar piliscsabai campusán tartotta.

a) Konferenciák

Saját konferenciák szervezése, a Magyar Tudomány Napja alkalmából:

2007. nov. 22, „Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban”

2008. nov. 13, „Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban”

Részvétel konferenciákon:

2006. május 16-18, Révfülöp, Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. MTA-PTE (Pócs Éva) szervezésében (Fröhlich Ida)
2006. május 26-28, VII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Debrecen (Fröhlich I., Dávid Nóra, Kamrada Dolores, Tamási Balázs)
2006. június 3-6, SBL (Society of Biblical Literature) International Meeting, Edinburgh (Fröhlich Ida, Kamrada Dolores)
2006. aug. 6-8, EABS (European Association of Biblical Studies) Conference, Piliscsaba (Fröhlich Ida, Dávid Nóra, Kamrada Dolores, Tamási Balázs)
2007. május 3-5, *Filozófia és tudomány az ókorban*, az ELTE BTK Antik Filozófia NKFP Kutatócsoportja, a PPKE Filozófia Tanszéke és az MFT Filozófiatörténeti Szekciója szervezésében, Piliscsaba (Buzási Gábor)
2007. június, Prága, Szlavisztikai konferencia (Pilecky Marcell)
2007. július 8-12, The 4th International Enoch Seminar, Camaldoli, Italy (Dobos Károly, Fröhlich Ida)
2007. július 15-19, IOSOT (International Organization for the Study of the Old Testament) – IOQS (International Organization for Qumran Studies), Ljubljana (Szlovénia) (Dávid Nóra, Fröhlich Ida)
2007. július 21-26, SBL (Society of Biblical Literature) – EABS (European Association of Biblical Literature), Bécs (Dávid Nóra, Fröhlich Ida, Pudleiner Dolores, Tamási Balázs)
2008. február 11-14, „The Dead Sea Scrolls in Context: Integrating the Dead Sea Scrolls in the Study of Ancient Texts, Languages, and Cultures“, An International Conference organized by the University of Vienna and the Hebrew University of Jerusalem, Vienna, February 11th - 14th 2008 (Dávid Nóra, Fröhlich Ida, Kamrada Dolores, Tamási Balázs)
2008. március 1, A Bibliáról a Biblia évében. Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest (Fröhlich Ida)
2008. május 15, Deuterokanonikus könyvek, Pápa, PRTA (Fröhlich Ida, Dávid Nóra)
2008. május 22-25, VIII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Szeged (Fröhlich Ida, Dávid Nóra, Kamrada Dolores, Tamási Balázs)
2008. június 14-16, Sects and Sectarianism in Judaism, University College London (Sacha Stern, Department of Jewish Studies), London (meghívásos konferencia, Fröhlich Ida)
2008. július 5-10, SBL (Society of Biblical Literature) International Meeting, Auckland (Fröhlich Ida)
2008. augusztus 3-6, EABS (European Association of Biblical Studies) Conference, Lisszabon (Dávid Nóra, Fröhlich Ida, Kamrada Dolores)

2008. november 24-28, SBL (Society of Biblical Literature) Meeting, Boston (Fröhlich Ida)

2009. márc. 20, „Galiläa in Budapest” konferencia az Evangélikus Hittudományi Egyetemen, Budapest, (Palatinus Zsuzsanna)

2009. június 14-18, The 5th International Enoch Seminar, Naples (Napoli), Italy (Fröhlich Ida)

2009. június 27-július 1, SBL (Society of Biblical Literature), Róma (Fröhlich Ida)

2009. júli. 26-29, EABS (European Association of Biblical Studies), Lincoln (Anglia) (Fröhlich Ida, Kamrada Dolores)

2009. szeptember 23-25, Szegedi Biblikus Napok: Szent Pál és a pogány irodalmak (Fröhlich Ida)

Előadás nemzetközi szemináriumon:

2009. február 10, EPHE – Université de Lille, Séminaire Qoumrân, Párizs (Fröhlich Ida)

Részvétel nemzetközi szemináriumon:

2007. szeptember 1-30, Pontificia Universita Gregoriana, Roma, *'Jewish Identity and Diversity Throughout the Ages'*, Jerusalem, Pontifical Biblical Institute (Dávid Nóra, Urbán Ilona)

2008. június 16-18, “Enoch Postgraduate Seminar”, Princeton University (USA), (Tamási Balázs)

2009. júni. 19-21, EABS Symposium, Hawarden, England (Palatinus Zsuzsanna)

Kutatói tanulmányutak a pályázat keretében:

2007. augusztus 21-szeptember 14, Fröhlich Ida, Albright Institute, Jerusalem, Israel. Anyaggyűjtés és kutatás az École Biblique és a Héber Egyetem könyvtárában a készülő monográfiához.

2007. szeptember 3-24, Kamrada Dolores, Albright Institute, Jerusalem, Israel. Anyaggyűjtés és kutatás az École Biblique és a Héber Egyetem könyvtárában a szövegfordításokhoz és tanulmányokhoz.

2007. december 3-10, Dobos Károly, Albright Institute, Jerusalem, Israel. Anyaggyűjtés és kutatás az École Biblique és a Héber Egyetem könyvtárában a készülő Hénok-kommentárhoz, illetőleg a Jubileumok könyvének fordításához és kommentálásához.

2007. december 3-10, Tamási Balázs, Albright Institute, Jerusalem, Israel. Anyaggyűjtés és kutatás az École Biblique és a Héber Egyetem könyvtárában a szövegfordításokhoz és tanulmányokhoz.

Doktori fokozatok szerzése:

Dobos Károly, ELTE 2007

Buzási Gábor, Leuven 2008

Kamrada Dolores: doktori folyamat elindítása 2008.

Dávid Nóra, doktori szigorlat 2009. februárjában. Védés várható időpontja: 2009. december 20-ig

Publikációk:

Szerkesztett könyvek:

Dobos, K.D., M. Kőszeghy (eds.), *With Wisdom as a Robe: Qumran and other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich*. Hebrew Bible Monographs, 21, Sheffield: Sheffield Phoenix Press, 2009, 549 + XVIII ISBN: 978-1-906055-57-8

Fröhlich Ida (szerk.), *Henok könyvei* (ford. Dobos Károly Dániel, Fröhlich Ida, Hollós Attila). Ószövetségi apokrifek 1, Piliscsaba: PPKÉ BTK 2009, 303 o.

Cikkek, tanulmányok:

Buzási Gábor, „A mítosz repedései. Újplatonikus hermeneutika Julianus császárnál”, *Ókor* 7 (2008) 35-40

Buzási Gábor, „An ancient debate on canonicity: Julius Africanus and Origen on Susanna”, in: M. Kőszeghy and K. Dobos (eds.), *With Wisdom as a Robe. Qumran and Other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich*, Sheffield: Phoenix Press, 2009, pp. 438-450

Dávid Nóra, Az ókori zsidó missziológia forrásai. In: *Orientalista Nap 2005, 2007* 28-37.

Dávid Nóra, The Terminology of Death at Qumran. In: *With Wisdom as a Robe. Qumran and Other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich*. Sheffield: Phoenix Press 2009. 339-348.

Dávid Nóra, A qumráni közösség temetkezési szokásai. In: *Studia Biblica Athanasiana* Vol. 10. 2007 (sajtó alatt)

Dávid Nóra, Zsidó temetkezési szokások a hellénisztikus kortól a Bét Searim-i temető felhagyásáig. In: *Tanulmányok évezredek történelméből* (PPKE-BTK) (sajtó alatt)

Dávid Nóra, Burial in the Book of Tobit and in Qumran. In: *'Proceedings of the DSS in Context' Conference*, Vienna. Leiden, Brill (közlésre elfogadva)

Dobos Károly Dániel, 'In Thy Light shall we see the the Light' (Psalm 36. 10): Maimonides on Human Intellect – In: *With Wisdom as a Robe: Qumran and other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich/ ed. by Károly Dániel Dobos & Miklós Kőszeghy* - Sheffield: Sheffield Phoenix Press, 2009. – (Hebrew Bible Monographs, 21. ISSN: 1747-9614) 495-509.

Dobos, Károly Dániel, The Consolation of History: A Reexamination of the Chronology of the Abraham Pericope in the Book of Jubilees. In: *Henoch* 31 (1/2009) 84-91

Dobos Károly Dániel, A „történelem vigasza”. Egy hosszú életű történelemszemléleti minta születésénél (az Ókor c. folyóirat számára)

Dobos Károly Dániel, „Azokban a napokban”. Az idő koncepciója Hénoch első könyvében (kézirat)

Fröhlich Ida, Regény és közönsége az ókori Keleten [Narrative and its recipients in the ancient Near East] – In: *Correspondances: Hommage à Martonyi Éva = Kapcsolatok / szerk. Ádám Anikó, Bors Edit, Szávai Dorottya.* – PPKE BTK: Piliscsaba, 2006, 110–123

Fröhlich Ida, The Parables of Enoch and Qumran Literature, in: G. Boccaccini ed.), *Enoch and the Messiah Son of Man. Revisiting the Book of Parables*, Grand Rapids, MI – Cambridge, U.K.: Eerdmans 2007, 343-351.

Fröhlich Ida, Ábrahám bölcsessége [Abraham's wisdom], in: Szotyori-Nagy Ágnes (szerk.), *Rationale obsequium – Logiké latreia. A hatvanéves Rokay Zoltán köszöntése*, Budapest: Szulik József Alapítvány 2008, 17-25.

Fröhlich Ida, Legal Exegesis and Coinage of Legends in Qumran Literature, in: Á. Szabó, P. Vargyas (eds.), *Cultus Deorum. Studia Religionum ad Historiam, vol. I. De Oriente Antiquo et Regione Danuvii Praehistorica. In Memoriam István Tóth*, Pécs: University of Pécs 2008, 219-226.

Fröhlich Ida, Teológia és démonhit a qumráni közösség irodalmában [Theology and belief in demons in Qumran tradition], in: Pócs Éva (szerk.), *Démonok, látók, szentek. Vallásnéptudományi fogalmak tudományközi megközelítésben. Tanulmányok a transzcendensről VI*, Budapest: Balassi Kiadó 2008, 28-50.

Fröhlich Ida, „Invoke At Any Time ...” Apotropaic texts and belief in demons in the literature of the Qumran community, *Biblische Notizen. Aktuelle Beiträge zur Exegese der Bibel und ihrer Welt* 137 (2008) 41-74.

Fröhlich Ida, Dealing with Impurities in Qumran – Some Observations on Their Nature and Rationale (conference volume of EABS 2006, ed. Outi Lehtipuu, s.a., megjelenés: 2009)

Fröhlich Ida, Theology and Demonology in Qumran Texts, *Henoch* 31.2 (2009) (s.a.)

Fröhlich Ida, 'Non-Sectarian' and 'sectarian' in Qumran. Self-definitions in terms of purity, in: Sacha Stern (ed.), *Sects and Sectarianism in Judaism*, London (várható megjelenés 2010)

Fröhlich Ida, Women as Strangers in Ancient Judaism: The Harlot in 4Q184, in: Xeravits G. (ed.), „Strangers to One Another”, Berlin: Walter de Gruyter, várható megjelenés: 2009 vége

Kamrada Dolores, „Foreign Rite or Israelite Rite. One Aspect of Judg. 11.29-40”, in: Xeravits G. (ed.), *Strangers to One Another*, Berlin: Walter de Gruyter, várható megjelenés: 2009 vége p. 22. (s.a.)

Kamrada Dolores, „The Sacrifice of Jephthah's Daughter and the Notion of Herem” című cikk megjelenése, in: *With Wisdom as a Robe. Qumran and Other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich*; ed. K.D. Dobos and M. Köszeghy, Hebrew Bible Monographs, 21; Sheffield Phoenix Press, Sheffield 2009, pp. 57-85.

Kamrada Dolores, „Hairy Samson. The Function of the Hair Motif in the Samson Narrative”, in: P. Carstens (ed.), *Proceedings of the EABS Lisbon 2008, Cultural Memory Session*, London: Equinox várható megjelenés: 2010, 23 p. (s. a.)

Kamrada Dolores, Saul és Sámson – a hősök és YHWH lelke (kéziratban, 46 o.)

Tamási Balázs, ‘Qumráni szövegek – pártütő angyalok: A “rossz” eredete a közösség gondolkodásában’ In: *Ókor 2006/2. szám.* 12-19. oldal
Online változatban elérhető az Ókor folyóirat honlapjának ’Archivum’ fülszövegén belül:
<http://www.ookor.hu/>

Tamási Balázs, ”’Ám a bölcsesség kincsházait nem fosztják ki” – Lévi hagyománya és bölcsességi tanítása a qumráni és geniza töredékekben’ In: *Ókor 2007/4. szám.* 61-67. oldal

Tamási Balázs, “Prophesized History of the Post-exilic Period and Polemics against Priests in 4Q390 from Qumran: Levite Authorship Behind the Text?” In *With Wisdom as a Robe. Qumran and Other Jewish Studies in Honour of Ida Fröhlich on the Occasion of Her 60th Birthday*, Sheffield: Phoenix, 2009, 310 - 328.

Tamási Balázs, “Prophesized History of the Post-exilic Period and Polemics against Priests in 4Q390 from Qumran: Levite Authorship Behind the Text?” (Revised and condensed version), *Henoch XXXI* (2009/2: Theme Section: Papers from the Second Enoch Graduate Seminar at Princeton (ed. Gabriele Boccaccini, James H. Charlesworth, and Martha Himmelfarb), s.a.

Recenziók, ismertetőik:

Dávid Nóra, Rachel Hachlili: *Jewish Funerary Customs, Practices and Rites in the Second Temple Period*. Leiden, Brill, 2005, *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* Tomus LVIII 2007, 222-225.

Dávid Nóra, Xeravits Géza: *Könyvtár a pusztában. Bevezetés a holt-tengeri tekercek nem-bibliái irodalmába*. Budapest, L’Harmattan, 2008, *Katekhón V/1.* (2008) 146-150.

Dávid Nóra, Tal Ilan: *Lexicon of Jewish Names in late Antiquity. Part III. The Western Diaspora 330 BCE-650 CE (TSAJ 126)* Mohr Siebeck, 2008, *Journal of Ancient Judaism* (közlésre elfogadva)

Dávid Nóra, *Die Septuaginta – Texte, kontexte, Lebenswelten*. Herausgegeben von Martin Karrer und Wolfgang Kraus (WUNT 219) Mohr Siebeck, 2008, *Journal of Ancient Judaism* (közlésre elfogadva)

Dobos Károly Dániel, Frenkel, Éliás (Ernő). *A Jubileumok könyve, Adalékok az ókori zsidóság egyik kronológiai művéhez* (Bölcsészdoktori értekezés; Budapest: Sárkány nyomda, 1930) [TheBook of Jubilees, Additional materials to an ancient Jewish chronological writing (PhD Dissertation; Budapest: Sárkány, 1930)] [Hungarian], *Henoch* 31 (1/2009) 131.

Tamási Balázs, ’Mózes öt könyve - Chamishá Chumsé Torá. Magyarra fordította, és jegyzetekkel fölvilágította Bloch Móric. 5 kötet (Buda, Magyar Királyi Egyetem betűivel, 1840-41.)’ – tanulmány kiállítási tárgyról. In: *Biblia Sacra Hungarica. A könyv „mely örök életet ad”*, Budapest: Országos Széchényi Könyvtár 2008, 218-219.

Tamási Balázs, 'Shiré David Ha-Melekh, vagy Dávid király énekei. Fordította (Mendelssohn után) Rosenthal Móric, héber és magyar nyelven. Nyomatott a Magyar Királyi Egyetem betűivel. Buda 1841' – tanulmány kiállítási tárgyról. In: *Biblia Sacra Hungarica. A könyv „mely örök életet ad”*, Budapest: Országos Széchényi Könyvtár 2008, 220-221.

Tamási Balázs, 'Mózes öt könyve izr. Iskolák használatára. Magyarra fordította Führer (Füredi) Ignác és Stern Mór. Az Országos Tanító-egyesület kiadása. I-V. rész. Budapest, 1881.' – tanulmány kiállítási tárgyról. In: *Biblia Sacra Hungarica. A könyv „mely örök életet ad”*, Budapest: Országos Széchényi Könyvtár 2008, 222-223.

Konferencia-előadások:

Almásy Adrienn, A gnóosztikus „Ádám apokalipszise” és a zsidó irodalom (NH V, 5) Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, PPKE BTK, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Almásy Adrienn, A kopt Illés apokalipszise és forrásai, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigráfokban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Buzási Gábor, „Arisztotelész látásmélete Julianus császár Nap-teológiájában”, *Filozófia és tudomány az ókorban*, az ELTE BTK Antik Filozófia NKFP Kutatócsoportja, a PPKE Filozófia Tanszéke és az MFT Filozófiatörténeti Szekciója szervezésében, Piliscsaba, 2007. május 3-5.

Buzási Gábor, „Ábrahám testamentuma”, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Buzási Gábor, „Mítosz és exegézis Jamblikhosz iskolájában”, *Fikció és propaganda az ókorban*: 8. Magyar Ókortudományi Konferencia, Szeged, 2008. május 22-25.

Buzási Gábor, „Milyen érvekkel védelmezte Julianus császár platónikus köre a pogány áldozatbemutatói gyakorlatot?”, *Áldozat és ima – vallástudományi konferencia*, a KGRE BTK Szabadbölcsezet tanszék és a Magyar Vallástudományi Társaság konferenciája, Budapest, 2009. május 22-23.

Buzási Gábor, „Pál apostol megítélése Kelszosz, Porphüriosz és Julianus keresztényellenes vitáiraiban”, *Pál apostol az ókori kereszténységben*: A Magyar Patrisztikai Társaság 9. konferenciája, Kecskemét, 2009. június 25-27.

Dávid Nóra, Jeruzsálem, mint szakrális tér az ókori zsidó temetkezésben, Tér a történelemben. Doktorandusz-konferencia, PPKE-BTK, 2006. május 18.

Dávid Nóra, Zsidó temetkezési szokások a második Templom korában, VII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Debrecen, 2006. május 26-28.

Dávid Nóra, Az ókori zsidó missziológia forrásai, MTA Orientalista Nap, Budapest, ELTE, 2006. december

Dávid Nóra, To Die in Qumran, International Organisation for the Study of Old Testament/International Organisation of Qumranic Studies XIX. International Congress, Ljubjana, 2007. július 15-20.

Dávid Nóra, The Terminology of Death at Qumran, Society of Biblical Literature International Meeting, Vienna, 2007. július 22-26.

Dávid Nóra, „A rékábiták története” – rékábiták a történelemben, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Dávid Nóra, Burial in the Book of Tobit and in Qumran, The Dead Sea Scrolls in Context Conference organised by the Hebrew University of Jerusalem and the University of Vienna, 2008. február 11-14.:

Dávid Nóra, *Death, Burial and Sacred Space in the Temple Scroll* (Session: Sacred Space and the Bible), European Association for Biblical Studies Annual Meeting, Lisbon, Portugal, 2008. augusztus 3-6.

Dávid Nóra, „...honnan jöttek és hol haltak meg...” A próféták emlékezete az ószövetségi apokrifekben, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigráfokban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Dávid Nóra, To Die as a Stranger – Jewish Burial Practices in the Diaspora in Antiquity, Meeting of the JBSCE (Jewish and Biblical Studies in Central Europe), Piliscsaba PPKE BTK, 2009. február 1-2

Dávid Nóra, Thanatology of the Qumran Community, Seminary on the Tobiads, Universität Wien, 2009. június 15.

Dobos Károly, 'The Consolation of History – A Reexamination of the Chronology of the Abraham Pericope in the Book of Jubilees', The 4th International Enoch Seminar, Camaldoli, Italy, 2007. július 8-12.

Dobos Károly, Kronológiai sémák az intertestamentális kor irodalmában, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Dobos Károly, „Azokban a napokban...” Az idő koncepciója Hének 1. könyvében, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigráfokban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Fröhlich Ida, Teológia és démonhit, Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben. MTA-PTE (Pócs Éva) szervezésében, Révfülöp, 2006. május 16-18.

Fröhlich Ida, Emberkép és orvostudomány a qumráni Genesis Apocryphonban (1QApGen), VII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Debrecen, 2006. május 26-28.

Fröhlich, Ida, The Temple as a theme in the Book of Tobit, Society of Biblical Literature International Meeting, Edinburgh, 2006. június 3-6.

Fröhlich Ida, Biblical Historiographies, European Association of Biblical Studies, Piliscsaba, 2006. aug. 6-8.

Fröhlich Ida, Evil and the Myth Language (1Enoch), The 4th International Enoch Seminar, Camaldoli, Italy, 2007. július 8-12.

Fröhlich Ida, Embryology and healing in Genesis Apocryphon, IOQS, Ljubljana 2007. július 16-18.

Fröhlich Ida, Biblical Women in the Genesis Apocryphon, SBL-EABS Bécs, 2007. július 22-26.

Fröhlich Ida, Tudós patriarchák, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Fröhlich Ida, Qumran Biblical Interpretation in the Light of Ancient Near Eastern Historiography, „The Dead Sea Scrolls in Context: Integrating the Dead Sea Scrolls in the Study of Ancient Texts, Languages, and Cultures“, An International Conference organized by the University of Vienna and the Hebrew University of Jerusalem, Vienna, February 11th -14th 2008.

Fröhlich Ida, „...mondjad minden időben ...” Apotropaikus szövegek és démonhit a qumráni közösség irodalmában, Ókortudományi Társaság 2008. február 15.

Fröhlich Ida, „Exegézis a rabbik előtt”, A Bibliáról a Biblia évében. Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 2008. március 1.

Fröhlich Ida, Court stories and eschatology in Second Temple literature – the Additions to Esther, „Deuterokanonikus könyvek”, Pápa, PRTA 2008. május 15.

Fröhlich Ida, Izrael és Jeruzsálem – Utópia és valóság a fogság utáni kor irodalmában, VIII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Szeged, 2008. május 22-25.

Fröhlich Ida, 'Non-Sectarian' and 'Sectarian' in Qumran, „Sectarianism in Judaism”, University College London, 2008. június 16-19.

Fröhlich Ida, Electness and Sin in Deuteronomic Historiography – the History of the Kingdoms of Saul and David, SBL International Conference, Auckland, 2008. július 6-11.

Fröhlich Ida, Figures of Evil in Second Temple Judaism, EABS, Lisszabon, 2008. augusztus 3-6.

Fröhlich Ida, Apokrif irodalom mint kulturális emlékezet, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigrafákban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Fröhlich Ida, „Invoke at any time ...” Apotropaic texts and belief in demons in the literature of the Qumran community, SBL, 2008. november 21-25 Boston

Fröhlich Ida, Women as Strangers in Ancient Judaism: The Harlot in 4Q184, JBSCE 2009 február 1-2

Fröhlich Ida, Homme et démons. Les écrits apotropaïques de Qoumrân: 4QCantique du Sage (4Q510-511) et autres, le 10 février 2009, Paris EPHE – Centre Gustave Glotz

Fröhlich Ida, The Figures of the Watchers in the Enochic tradition (1-3Enoch), The 5th International Enoch Seminar, Naples, 2009. június 14-18.

Fröhlich Ida, Why Study Extra-Canonical Literature? SBL, Róma, 2009. június 30-július 4.

Fröhlich Ida, Forms and traditions in Second Temple Literature (canonical books and Dead Sea Scrolls): Symbolic and Non-symbolic language, SBL, Róma, SBL, 2009. júni. 30-júli. 4.

Fröhlich Ida, The Temple as Symbol of Power in Inner-biblical and Postbiblical Exegesis, EABS, Lincoln, 2009. július 26-29.

Fröhlich Ida, Szent Pál és a rituális tisztaság, Biblikus Napok: Szent Pál és a pogány irodalom, Szeged, 2009. szeptember 24-26.

Garaguly István, „Ezra kérdései” és örmény párhuzamai, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Kamrada Dolores, „Őrjögő bírák” (JHWH lelkének szerepe a Bírák könyvének elbeszéléseiben és Saul történetében), VII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Debrecen, 2006. május 26-28

Kamrada Dolores, „Saul’s Madness”, European Association of Biblical Studies, Piliscsaba, 2006. aug. 6-8.

Kamrada Dolores, „Jephthah’s Daughter and the Herem”, Society of Biblical Literature International Meeting, Bécs, 2007. júli. 23-26.

Kamrada Dolores, Mózes halála az „Assumptio Mosis”-ban, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Kamrada Dolores, „Hairy Samson”, European Association of Biblical Studies Annual Meeting, Lisszabon, 2008. aug. 3-6.

Kamrada Dolores, Éva alakjának újraértelmezései: Genesis, Vita Adae et Evae, Apocalypsis Mosis, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigrafákban című

szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Kamrada Dolores, Foreign Rite or Israelite Rite. One Aspect of Judg. 11.29-40, JBSCE (Jewish and Biblical Studies in Central Europe, Piliscsaba, 2009. febr. 1-2.

„Urim and Tummim – Saul and David”, European Association of Biblical Studies Annual Meeting, Lincoln, 2009. júli. 26-30.

Palatinus Zsuzsanna, Zsidóüldözés és mártíromság a Makkabeusok 3-4. könyvében, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigrafákban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

Palatinus Zsuzsanna, Excavations in Tell Kattan, „Galiläa in Budapest” konferencia az Evangélikus Hittudományi Egyetemen, Budapest, 2009. márc. 20.

Palatinus Zsuzsanna, The Question of Suicide and Martyrdom in Ancient Jewish Thinking: The Death of Eleazar and Other Martyr Accounts, EABS Symposium, 2009. júni. 19-21, Hawarden, England

Pilecky Marcell, Ószláv nyelvű ószövetségi apokrif szövegek nyelvi sajátosságairól, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigrafikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Tamási Balázs, Beliál szerepe a qumráni közösség “történelemszemléletében”, VII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Debrecen, 2006. május 26-28.

Tamási Balázs, „Szövegek Qumránból: Bepillantás egy ókori zsidó közösség irodalmába és történetébe”, Leuveni Collegium Hungaricumban tartott előadás, 2006. szeptember 14.

Tamási Balázs, „A bűn eredete Qumránban” Elhangzott előadás az Országos Széchényi Könyvtár éves tudományos ülészakán, 2006. december 11.

Tamási Balázs, Prófécia és történeteszemlélet „Báruk szír apokalipszisé”-ben, Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigrafikus irodalomban, Piliscsaba, 2007. nov. 22 (A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat, „A Tudomány Iskolája”)

Tamási Balázs, „Kultuszellenes polémia és történeti korszakolás egy qumráni pseudo-profétikus iratban”, 'Fikció és propaganda az ókorban' - VIII. Magyar Ókortudományi Konferencia, Szegedi Tudományegyetem, 2008. május 25.

Tamási Balázs, „Prophesized History of the Post-exilic Period and Polemics against Priests in 4Q390 from Qumran: Levite Authorship Behind the Text?”, Az 'Enoch Postgraduate Seminar' keretén belül megtartott előadás, Princeton University (USA), 2008. június 16-18.

Tamási Balázs, „A szentély pusztulásának emlékezete Báruk szír apokalipszisében és más apokrifekben”, Kulturális emlékezet az ószövetségi apokrifekben és pszeudepigrafákban című szimpózium (a Magyar Tudomány Ünnepe hivatalosan meghirdetett rendezvénye), PPKE BTK, 2008. november 13.

4) Könyvtárfejlesztés:

A pályázat futamideje alatt a rendelkezésre álló keretből módszeresen összeállított rendelésekkel sikerült egy olyan szakgyűjteményt összeállítani, amely tartalmazza a nem-kánoni irodalom és annak történeti, kulturális háttérének tanulmányozásához szükséges szövegkiadványokat, szótárakat és szakkönyveket. Nehezítő tényező volt, hogy a régebben kiadott szakirodalmat jelen beszerzési rendszeren keresztül nehézkes vagy nem lehetséges beszerezni. A pályázati keretből vásárolt könyveket egy helyen, szakkönyvtárként helyeztük el. Ily módon lehetséges volt egy tudományos kutatóközpontot kialakítanunk, amely központ a további, a kutatási területen folyó munka háttéréül is szolgál.

APPENDIX

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE RENDEZVÉNYSOROZAT

„A tudomány iskolája”

2007. november 3. – november 30.

Az esemény címe	Ószövetségi témák az apokrif és pszeudepigráfikus irodalomban
Az esemény műfaja	mini szimposium (OTKA „Tudományos iskolák” pályázati program résztvevőivel)
Tudomány terület	Ókortudomány
Védnök	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK
Kezdés	2007. november 22. 09.00
Befejezés	2007. november 22. 18.00
Program	9:00-12:00 Bevezető (Fröhlich Ida) Almásy Adrienn, A gnóosztikus „Ádám apokalipszise” és a zsidó irodalom (NH V, 5) Buzási Gábor, „Ábrahám testamentuma” Kamrada Dolores, Mózes halála az „Assumptio Mosis”-ban Fröhlich Ida, Tudós patriarchák 14:00-18:00 Dobos Károly, Kronológiai sémák az intertestamentális kor irodalmában Tamási Balázs, Prófécia és történeteszemlélet „Báruk szír apokalipszisé”-ben Dávid Nóra, „A rékábiták története” – rékábiták a történelemben Garaguly István, „Ezra kérdései” és örmény párhuzamai Pilecky Marcell, Ószláv nyelvű ószövetségi apokrif szövegek nyelvi sajátosságairól
Szervező Intézmények	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK
Helyszínek	Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK Piliscsaba, Egyetem út 1. Pázmány terem

Régió	Észak-Magyarország
Kapcsolattartó	Prof. Fröhlich Ida egyetemi tanár frohlich @btk.ppke.hu
Az esemény honlapja	www.btk.pke.hu

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE RENDEZVÉNYSOROZAT

keretein belül

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,

Hebraisztika Tanszéke tisztelettel meghívja Önt

**KULTURÁLIS EMLÉKEZET AZ ÓSZÖVETSÉGI APOKRIFEK BEN ÉS
PSZEUDEPIGRAFÁKBAN
című tudományos napjára.**

A rendezvény helye: Piliscsaba, PPKE-BTK, Stephaneum, Pázmány-terem

Ideje: 2008. november 13. 10:00-15:00

A program előadói az OTKA: „Ószövetségi apokrifek” programjának résztvevői.

10:00-12:00

Prof. Fröhlich Ida DSc: *Apokrif irodalom mint kulturális emlékezet*

Kamrada Dolores: *Éva alakjának újraértelmezései: Genesis, Vita Adae et Evae, Apocalypsis Mosis*

Dávid Nóra: *"...honnan jöttek és hol haltak meg..." – A próféták emlékezete az ószövetségi apokrifekben*

Almásy Adrienn: *A kopt Illés apokalipszise és forrásai*

13:00-15:00

Dobos Károly PhD: *"Azokban a napokban..." - Az idő koncepciója Hénok 1. könyvében*

Tamási Balázs: *A szentély pusztulásának emlékezete Bárak szír apokalipszisében és más apokrifekben*

Palatinus Zsuzsanna: *Zsidóüldözés és mártíromság a Makkabeusok 3-4. könyvében*